

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง บุคคลที่ได้รับการศึกษาย่อมที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมแห่งยุค สังคมข่าวสารได้เป็นอย่างดี หน่วยงานที่จัดการทางด้านการศึกษาซึ่งได้แก่โรงเรียนโดยมีผู้นำใน สถานศึกษาได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้ที่ มีหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างคณะครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่างๆ ใน ชุมชน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาจึงต้องอาศัยความเป็นผู้นำ รวบรวมพลังต่างๆ มาช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านทั้งทางตรงและทางอ้อมให้บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานหรือ บรรลุประสงค์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความตระหนักในความเป็นผู้นำ รู้เท่าทันเหตุการณ์และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ตลอดเวลา โดยสามารถนำผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน การบริหารเป็นทีมที่มีศักยภาพที่จะผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนให้ ความร่วมมือประกอบกิจกรรมทุกอย่างด้วยความเต็มใจ และการบริหารจัดการของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นด้านแรกของการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานและคุณภาพ การบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้อย่างดีนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้นำนั้นถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการ ดำเนินงาน ทุกประเภท สถานศึกษาหรือสถานประกอบการใด ถ้าผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำแล้วย่อม ไม่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการใน งานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ในการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางด้าน วิชาการ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการ สมดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างอิงในสุนน อมรวิวัฒน์ 2545 : 1)

“การสร้างคนดีนั้นก็คือ การให้ความรู้ ความคิด ความสามารถและความดีแก่เขาด้วยการให้การศึกษาอบรมวิชาความรู้ต่างๆไม่ว่าวิชาสามัญ วิชาชีพหรือวิชาศาสนาล้วน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชน สำหรับแต่ละคนจะนำไปสร้างอนาคตที่มั่นคงแจ่มใส ถ้าโรงเรียนสอนวิชาการได้ดีฝึกหัดให้รู้จักหน้าที่และความเป็นผลเมืองดีให้ได้ผล จริง ๆ พร้อมทั้งอบรมให้เข้าใจในศาสนาด้วยก็นับว่าให้การศึกษาแก่เยาวชนอย่าง ครบถ้วนโดยเฉพาะความรู้วิชาการนั้น นอกจากจะทำให้บุคคลเฉลียวฉลาดมีโอกาส ที่เปิดโลกกว้างแล้วยังช่วยให้เข้าใจในศาสนา ได้เข้าใจชัดเจนและกว้างขวางเกื้อกูล การประพฤติปฏิบัติตามศาสนาได้ถูกต้องมั่นคงและช่วยให้อนุชน เติบโตเป็นพลเมืองดีตลอดถึงได้เป็นศาสนิกชนที่สมบูรณ์แบบ”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก มีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 24 โรง การบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ประกอบกับการที่กระทรวงศึกษาธิการปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยน ทักษะคติและใช้ภาวะผู้นำสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาวะผู้นำกับการบริหารงานวิชาการให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษา จึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารกับงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสามารถใช้ เป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารและพัฒนา งานวิชาการของ โรงเรียนตลอดถึงการใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาตนเอง ด้วยการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริหาร เพื่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาให้ถูกต้อง ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพและเต็มความสามารถ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อบทบาท การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัด พิษณุโลก ตามกรอบการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ศึกษาค้นคว้าได้แก่ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัด พิษณุโลก จำนวน 24 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอน 398 คน และคณะกรรมการ สถานศึกษา 260 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดขนาดตัวอย่างจากตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie R.V and Morgan D.W, 1970 .p.608) ผู้ให้ข้อมูลเป็นครูผู้สอน 196 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 155 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1.1 ครูผู้สอน

3.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ กระบวนการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ
ได้แก่

3.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.2.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

3.2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3.2.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

3.2.7 การนิเทศการศึกษา

3.2.8 การแนะแนวการศึกษา

3.2.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

3.2.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

3.2.12 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีคำศัพท์เฉพาะ ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัด พิษณุโลก ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี ประสิทธิภาพสูง และ เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนา แหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสาน ความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ให้และส่งเสริมชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดหาคู่มือ แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาบริการแก่ครูและการประเมิน การใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนร่วมกับครู การควบคุม กำกับให้การจัดตารางสอนของครูเป็นไปตามความเหมาะสมของครู ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การดำเนินการ วางแผน และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลร่วมกับครู และฝ่ายบริหารงานวิชาการ ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครูเกี่ยวกับ การวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตร

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำวิจัยในชั้นเรียน การ สนับสนุน สื่อและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อ การวิจัย เพื่อการพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำเอาแนวคิด วิธีการ ใหม่ ๆ เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ มาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนให้ มี ประสิทธิภาพ

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน ห้องอินเตอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นในการเรียนการสอน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียนและการจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้

การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามของผู้บริหารสถานศึกษา ในการ แนะนำ ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยให้เกิดความมอกงาม ทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือก และปรับปรุง วัตถุประสงค์ ของ การศึกษาช่วยในการปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน

การแนะแนวการศึกษา หมายถึง การอบรม การชี้แนวทาง การให้ความรู้ และการ ส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำ รายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ประชาชน หมายถึง การสำรวจความต้องการ การวางแผน การสนับสนุนและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น หมายถึง การวางแผน การประสานความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ด้านวิชาการ

การสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา หมายถึง การสำรวจข้อมูลความต้องการและพัฒนาการเรียนรู้อันได้รับการศึกษา ของ ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2553

ครูผู้สอน หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนทางศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูผู้สอน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามประกาศของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะในสังกัดของ รัฐบาล

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ทราบ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด และได้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้บริหารโรงเรียนและ การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาคณาจารย์ เพื่อให้สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป